

Υπόθεση C-72/22 PPU

Σύνοψη της αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως κατά το άρθρο 98, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου

Ημερομηνία καταθέσεως:

4 Φεβρουαρίου 2022

Αιτούν δικαστήριο:

Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas (Λιθουανία)

Ημερομηνία της αποφάσεως του αιτούντος δικαστηρίου:

2 Φεβρουαρίου 2022

Εκκαλών:

M. A.

Εφεσίβλητη:

Valstybės sienos apsaugos tarnyba (κρατική υπηρεσία συνοριοφυλακής, Λιθουανία)

Αντικείμενο της κύριας δίκης

Η νομιμότητα και η δικαιολόγηση της κράτησης υπηκόου τρίτης χώρας ο οποίος, μετά από παράνομη είσοδο και παραμονή στο έδαφος της Δημοκρατίας της Λιθουανίας, ζητεί να του αναγνωριστεί η ιδιότητα του αιτούντος άσυλο, υπό συνθήκες κατάστασης έκτακτης ανάγκης στη χώρα λόγω μαζικής εισροής αλλοδαπών.

Αντικείμενο και νομική βάση της αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως

Ερμηνεία του άρθρου 7, παράγραφος 1, της οδηγίας 2013/32/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 2013, σχετικά με κοινές διαδικασίες για τη χορήγηση και ανάκληση του καθεστώτος διεθνούς προστασίας· ερμηνεία του άρθρου 4, παράγραφος 1, της οδηγίας 2011/95/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Δεκεμβρίου 2011, σχετικά με τις απαιτήσεις για την αναγνώριση των υπηκόων τρίτων χωρών ή των απάτριδων ως δικαιούχων διεθνούς προστασίας, για ένα ενιαίο καθεστώς για τους πρόσφυγες ή

για τα άτομα που δικαιούνται επικουρική προστασία και για το περιεχόμενο της παρεχόμενης προστασίας· και ερμηνεία του άρθρου 8, παράγραφοι 2 και 3, της οδηγίας 2013/33/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 2013, σχετικά με τις απαιτήσεις για την υποδοχή των αιτούντων διεθνή προστασία.

Άρθρο 267, τρίτο εδάφιο, της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Προδικαστικά ερωτήματα

1. Έχει το άρθρο 7, παράγραφος 1, της οδηγίας 2013/32/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 2013, σχετικά με κοινές διαδικασίες για τη χορήγηση και ανάκληση του καθεστώτος διεθνούς προστασίας, σε συνδυασμό με το άρθρο 4, παράγραφος 1, της οδηγίας 2011/95/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Δεκεμβρίου 2011, σχετικά με τις απαιτήσεις για την αναγνώριση των υπηκόων τρίτων χωρών ή των απάτριδων ως δικαιούχων διεθνούς προστασίας, για ένα ενιαίο καθεστώς για τους πρόσφυγες ή για τα άτομα που δικαιούνται επικουρική προστασία και για το περιεχόμενο της παρεχόμενης προστασίας, την έννοια ότι αντιτίθεται σε εθνική ρύθμιση, όπως η εφαρμοζόμενη εν προκειμένω, κατά την οποία απαγορεύεται, κατ' αρχήν, σε αλλοδαπό που εισήλθε και παραμένει παρανόμως στο έδαφος κράτους μέλους να υποβάλει αίτηση διεθνούς προστασίας, στην περίπτωση που έχει κηρυχθεί στρατιωτικός νόμος, κατάσταση έκτακτης ανάγκης ή και κατάσταση ανάγκης λόγω μαζικής εισροής αλλοδαπών;

2. Σε περίπτωση καταφατικής απάντησης στο πρώτο ερώτημα: έχει το άρθρο 8, παράγραφοι 2 και 3, της οδηγίας 2013/33/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 2013, σχετικά με τις απαιτήσεις για την υποδοχή των αιτούντων διεθνή προστασία, την έννοια ότι αντιτίθεται σε εθνική ρύθμιση, κατά την οποία, στην περίπτωση που έχει κηρυχθεί στρατιωτικός νόμος, κατάσταση έκτακτης ανάγκης ή και κατάσταση έκτακτης ανάγκης λόγω μαζικής εισροής αλλοδαπών, ο αιτών άσυλο είναι δυνατό να τεθεί υπό κράτηση για τον λόγο και μόνον ότι εισήλθε στο έδαφος της Δημοκρατίας της Λιθουανίας διερχόμενος παρανόμως τα κρατικά σύνορά της;

Σχετικές διατάξεις του δικαίου της Ένωσης

Οδηγία 2011/95/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Δεκεμβρίου 2011, σχετικά με τις απαιτήσεις για την αναγνώριση των υπηκόων τρίτων χωρών ή των απάτριδων ως δικαιούχων διεθνούς προστασίας, για ένα ενιαίο καθεστώς για τους πρόσφυγες ή για τα άτομα που δικαιούνται επικουρική προστασία και για το περιεχόμενο της παρεχόμενης προστασίας (στο εξής: οδηγία 2011/95): Άρθρο 4, παράγραφος 1.

Οδηγία 2013/32/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 2013, σχετικά με κοινές διαδικασίες για τη χορήγηση και ανάκληση του καθεστώτος διεθνούς προστασίας (στο εξής: οδηγία 2013/32): Άρθρα 6, 7, παράγραφος 1, και 33.

Οδηγία 2013/33/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 2013, σχετικά με τις απαιτήσεις για την υποδοχή των αιτούντων διεθνή προστασία (στο εξής: οδηγία 2013/33): αιτιολογική σκέψη 15, άρθρο 8, παράγραφοι 2 και 3.

Σχετικές διατάξεις του εθνικού δικαίου

Įstatymas dėl užsieniečių teisinės padėties (Νόμος της Δημοκρατίας της Λιθουανίας για το νομικό καθεστώς των αλλοδαπών) (ισχύουσα διατύπωση: στο εξής: νόμος για το νομικό καθεστώς των αλλοδαπών): άρθρο 2, παράγραφοι 18⁴ και 20 (Ορισμοί): άρθρο 10, σημείο 1 (Παράνομη είσοδος στη Δημοκρατία της Λιθουανίας): άρθρο 23, σημεία 6 και 8 (Παράνομη διαμονή στη Δημοκρατία της Λιθουανίας): άρθρο 67, παράγραφος 1¹ (Υποβολή αίτησης ασύλου) (σε ισχύ από 12 Αυγούστου 2021 έως 1 Ιανουαρίου 2022): άρθρο 77, παράγραφος 1 (Περιστάσεις που αποκλείουν την εξέταση αίτησης ασύλου), άρθρο 113, παράγραφοι 1 και 4 (Λόγοι κράτησης αλλοδαπού): άρθρο 140¹², παράγραφοι 1 και 2 (Υποβολή αίτησης ασύλου), άρθρο 140¹⁷ (Λόγοι κράτησης αιτούντος άσυλο) και άρθρο 140¹⁹, παράγραφοι 1 και 2 (Εναλλακτικές της κράτησης λύσεις), του κεφαλαίου Χ² (Εφαρμογή του παρόντος νόμου σε περίπτωση κήρυξης στρατιωτικού νόμου, κατάστασης έκτακτης ανάγκης ή και κήρυξης έκτακτης ανάγκης λόγω μαζικής εισροής αλλοδαπών).

Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2016 m. vasario 24 d. įsakymu Nr. 1V-131 patvirtintas Prieglobsčio Lietuvos Respublikoje suteikimo ir panaikinimo tvarkos aprašas (Περιγραφή της διαδικασίας χορήγησης και ανάκλησης του καθεστώτος ασύλου στη Δημοκρατία της Λιθουανίας, που εγκρίθηκε με την απόφαση 1V-131, της 24ης Φεβρουαρίου 2016, του Υπουργού Εσωτερικών της Δημοκρατίας της Λιθουανίας) (ισχύουσα διατύπωση: στο εξής: περιγραφή της διαδικασίας): Άρθρα 22, 23 και 24.

Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2021 m. liepos 2 d. nutarimas Nr. 517 «Dėl valstybės lygio ekstremaliosios situacijos paskelbimo ir valstybės lygio ekstremaliosios situacijos operacijų vadovo paskyrimo» (Ψήφισμα 517 της Κυβέρνησης της Δημοκρατίας της Λιθουανίας, της 2ας Ιουλίου 2021, για την κήρυξη κατάστασης έκτακτης ανάγκης σε εθνικό επίπεδο και τον διορισμό του επικεφαλής των εθνικών επιχειρήσεων έκτακτης ανάγκης): Άρθρο 1.

Lietuvos Respublikos Seimo 2021 m. liepos 13 d. rezoliucija Nr. XIV-505 «Dėl hibridinės agresijos atėmimo» (Ψήφισμα XIV-505 του Κοινοβουλίου της Δημοκρατίας της Λιθουανίας, της 13ης Ιουλίου 2021, για την αντιμετώπιση υβριδικής επίθεσης): Άρθρο 5.

Συνοπτική έκθεση των πραγματικών περιστατικών και της κύριας διαδικασίας

- 1 Στις 17 Νοεμβρίου 2021, ο M. A., εκκαλών, ο οποίος είχε ταξιδέψει από τη Δημοκρατία της Λιθουανίας με μικρό λεωφορείο μαζί με άλλους υπηκόους τρίτων χωρών, τέθηκε υπό κράτηση στο έδαφος της Δημοκρατίας της Πολωνίας από συνοριοφύλακες της χώρας αυτής, διότι δεν ήταν σε θέση να προσκομίσει τα απαραίτητα ταξιδιωτικά έγγραφα, θεωρήσεις εισόδου ή άδειες παραμονής ή διαμονής στη Δημοκρατία της Λιθουανίας και στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Στις 19 Νοεμβρίου 2021, έγινε παράδοσή του σε υπαλλήλους της κρατικής υπηρεσίας συνοριοφυλακής του Υπουργείου Εσωτερικών της Δημοκρατίας της Λιθουανίας (στο εξής: ΚΥΣ) και τέθηκε από την υπηρεσία αυτή υπό 48ωρη κράτηση. Η ΚΥΣ υπέβαλε ενώπιον του αρμόδιου για το Alytus τμήματος του Alytaus apylinkės teismas (περιφερειακού δικαστηρίου του Alytus, Λιθουανία, στο εξής: πρωτοβάθμιο δικαστήριο) αίτηση κράτησης του εκκαλούντος μέχρι να εκδοθεί απόφαση περί του νομικού καθεστώσ του, και πάντως για χρονικό διάστημα που δεν υπερέβαινε τους 6 μήνες. Η ΚΥΣ προέβαλε ενώπιον του πρωτοβάθμιου δικαστηρίου ότι τα πληροφοριακά συστήματα της Δημοκρατίας της Λιθουανίας δεν περιείχαν στοιχεία σχετικά με το νομικό καθεστώς του εκκαλούντος στη Δημοκρατία της Λιθουανίας ή σχετικά με τις διελεύσεις του από τα κρατικά σύνορα, ότι είχε εισέλθει και διέμενε παράνομως στη Δημοκρατία της Λιθουανίας σε μια περίοδο κατά την οποία είχε κηρυχθεί εθνική κατάσταση έκτακτης ανάγκης λόγω μαζικής εισροής αλλοδαπών και ότι ίσως να διαφύγει προκειμένου να αποφύγει την κράτηση και την ενδεχόμενη απέλασή του. Ο εκκαλών ισχυρίστηκε ενώπιον του πρωτοβάθμιου δικαστηρίου ότι ο τελικός προορισμός του ταξιδιού του ήταν άλλη χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης και, συγκεκριμένα, η Γερμανία.
- 2 Με απόφαση του πρωτοβάθμιου δικαστηρίου της 20ής Νοεμβρίου 2021, ο εκκαλών τέθηκε υπό κράτηση για 3 μήνες εν αναμονή της απόφασης σχετικά με το νομικό του καθεστώς στη Δημοκρατία της Λιθουανίας και, πάντως, το αργότερο μέχρι τις 18 Φεβρουαρίου 2022. Δεδομένου ότι, κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, υπέβαλε αίτηση για χορήγηση διεθνούς προστασίας, το πρωτοβάθμιο δικαστήριο θεώρησε ότι είχε αποκτήσει την ιδιότητα του αιτούντος άσυλο. Λαμβάνοντας υπόψη το γεγονός ότι είχε εισέλθει παράνομως στη Δημοκρατία της Λιθουανίας, το πρωτοβάθμιο δικαστήριο έκρινε ότι συνέτρεχε λόγος κράτησης αιτούντος άσυλο, σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 113, παράγραφος 4, σημείο 2, του νόμου για το νομικό καθεστώς των αλλοδαπών: κατά τη διάταξη αυτή, η κράτηση αιτούντος άσυλο είναι δυνατή προκειμένου να εξακριβωθούν οι λόγοι στους οποίους βασίζεται η αίτησή του για άσυλο (εφόσον η απόκτηση των πληροφοριών σχετικά με τους λόγους αυτούς θα ήταν αδύνατη χωρίς κράτησή του) και όταν, λαμβανομένων υπόψη ορισμένων περιστάσεων που προβλέπει ο νόμος για το νομικό καθεστώς των αλλοδαπών, υπάρχουν βάσιμοι λόγοι ότι ο αλλοδαπός ενδέχεται να διαφύγει προκειμένου να αποφύγει τη διαδικασία επιστροφής του σε ξένο κράτος ή την απέλασή του από τη Δημοκρατία της Λιθουανίας.

- 3 Κατά της εν λόγω απόφασης του πρωτοβάθμιου δικαστηρίου ο Μ. Α. άσκησε έφεση ενώπιον του Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas (Ανώτατου Διοικητικού Δικαστηρίου της Λιθουανίας), ζητώντας την εφαρμογή εναλλακτικού της κράτησης μέτρου, δηλαδή την επιβολή υποχρέωσης παρουσίας του ενώπιον της ΚΥΣ σε καθορισμένο χρόνο και ανά τακτά χρονικά διαστήματα. Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση ενώπιον του δευτεροβάθμιου δικαστηρίου, ο εκκαλών επανέλαβε το αίτημά του για χορήγηση ασύλου.
- 4 Στις 24 Ιανουαρίου 2022, ο εκκαλών υπέβαλε αίτηση ασύλου στην ΚΥΣ, η οποία διαβιβάστηκε στο τμήμα μετανάστευσης του Υπουργείου Εσωτερικών της Δημοκρατίας της Λιθουανίας (στο εξής: ΤΜ). Στις 27 Ιανουαρίου 2022, το ΤΜ επέστρεψε την αίτηση ασύλου του εκκαλούντος, δηλώνοντας ότι δεν είχε υποβληθεί σύμφωνα με τις απαιτήσεις της νομοθεσίας της Δημοκρατίας της Λιθουανίας και ότι, επιπλέον, δεν είχε υποβληθεί εμπροθέσμως. Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση ενώπιον του δευτεροβάθμιου δικαστηρίου, ο εκπρόσωπος της ΚΥΣ και ο εκπρόσωπος του εκκαλούντος ζήτησαν από το αιτούν δικαστήριο να διατάξει το ΤΜ να εξετάσει την υποβληθείσα αίτηση ασύλου.

Κυριότερα επιχειρήματα των διαδίκων της κύριας δίκης

- 5 Κατά τον εκκαλούντα, το πρωτοβάθμιο δικαστήριο εσφαλμένως επέβαλε σε βάρος του το αυστηρότερο μέτρο, δηλαδή την κράτηση, αφού αυτό προσέκρουε στην αρχή της αναλογικότητας διότι τον περιόρισε περισσότερο από ό,τι ήταν αναγκαίο για την επίτευξη του στόχου της αποσαφήνισης των λόγων στους οποίους στηρίχθηκε η αίτησή του για άσυλο. Επιπλέον, υποστηρίζει ότι, στις 20 Νοεμβρίου 2021, υπέβαλε γραπτή αίτηση για παροχή διεθνούς προστασίας σε υπάλληλο της ΚΥΣ, του οποίου τα στοιχεία δεν γνωρίζει, αλλά δεν έχει καμία πληροφόρηση σχετικά με την πρόοδο της εξέτασης της συγκεκριμένης αίτησης. Επίσης, κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, επανέλαβε το αίτημά του για παροχή ασύλου. Πέραν αυτών, ισχυρίζεται ότι δεν γνώριζε ότι είχε εισέλθει στη Δημοκρατία της Λιθουανίας από τη Δημοκρατία της Λευκορωσίας, διότι οι Λευκορώσοι συνοριοφύλακες τον είχαν διαβεβαιώσει ότι μετά τη διέλευση των κρατικών συνόρων θα βρισκόταν στη Δημοκρατία της Πολωνίας.
- 6 Η ΚΥΣ επισημαίνει ότι ο εκκαλών, ο οποίος εισήλθε σε ασφαλή χώρα (τη Δημοκρατία της Λιθουανίας) από μη ασφαλή χώρα, δεν υπέβαλε αίτηση στις αρμόδιες αρχές για τον καθορισμό του νομικού του καθεστώτος, αλλά συνέχισε το ταξίδι του μέσω κρατών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, διασχίζοντας παρανόμως τα εσωτερικά τους σύνορα. Λαμβανομένου υπόψη του γεγονότος ότι δεν έχει τόπο διαμονής στη Δημοκρατία της Λιθουανίας και ότι δεν έχει κοινωνικούς, οικονομικούς ή άλλους δεσμούς ούτε μέσα διαβίωσης στη χώρα αυτή, είναι πολύ πιθανό, αν εφαρμοστεί εναλλακτικό της κράτησης μέτρο, ο εκκαλών να εγκαταλείψει τον τόπο διαμονής του πριν ληφθεί απόφαση σχετικά με το νομικό του καθεστώς στη Δημοκρατία της Λιθουανίας. Κατά την ΚΥΣ, δεν υπάρχουν στοιχεία σχετικά με την καταχωρημένη αίτηση ασύλου του εκκαλούντος, διότι η

εν λόγω αίτηση δεν υποβλήθηκε σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία της Δημοκρατίας της Λιθουανίας.

Συνοπτική δικαιολόγηση της αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως

- 7 Το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει, καταρχάς, ότι, προκειμένου να κριθεί αν ο εκκαλών τέθηκε νομίμως υπό κράτηση και αν μπορεί να εφαρμοστεί στην περίπτωση του εναλλακτικό της κράτησης μέτρο, πρέπει να διαπιστωθεί αν έχει την ιδιότητα του αιτούντος άσυλο, διότι οι διατάξεις του εθνικού δικαίου ρυθμίζουν με διαφορετικό τρόπο το ζήτημα της κράτησης και της επιβολής εναλλακτικών της κράτησης μέτρων, ανάλογα με το αν οι αλλοδαποί έχουν αποκτήσει ή όχι την ιδιότητα αυτή.
- 8 Συναφώς, το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι, σύμφωνα με το άρθρο 140¹⁷ του νόμου για το νομικό καθεστώς των αλλοδαπών, το οποίο ορίζει τους λόγους κράτησης αιτούντος άσυλο σε περίπτωση κήρυξης στρατιωτικού νόμου, κατάστασης έκτακτης ανάγκης ή και κήρυξης έκτακτης ανάγκης λόγω μαζικής εισροής αλλοδαπών, ο αιτών άσυλο δύναται να τεθεί υπό κράτηση μόνο στις περιπτώσεις που προβλέπονται στο άρθρο 113, παράγραφος 4, του νόμου για το νομικό καθεστώς των αλλοδαπών, καθώς και όταν εισέρχεται στο έδαφος της Δημοκρατίας της Λιθουανίας διερχόμενος παρανόμως τα κρατικά σύνορά της, ενώ αλλοδαπός που δεν έχει αποκτήσει την ιδιότητα του αιτούντος άσυλο υπόκειται σε ξεχωριστούς λόγους κράτησης (άρθρο 113, παράγραφος 1, σημεία 1 έως 7, του νόμου για το νομικό καθεστώς των αλλοδαπών). Το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει επίσης ότι ένα εναλλακτικό της κράτησης μέτρο, όπως η φιλοξενία του αλλοδαπού στην ΚΥΣ ή σε άλλη εγκατάσταση προσαρμοσμένη για τον σκοπό αυτό χωρίς περιορισμό της ελεύθερης κυκλοφορίας του, θα μπορούσε να εφαρμοστεί μόνο στην περίπτωση που έχει αναγνωριστεί ότι ο αλλοδαπός έχει την ιδιότητα του αιτούντος άσυλο (άρθρο 140¹⁹, παράγραφοι 1 και 2, του νόμου για το νομικό καθεστώς των αλλοδαπών).
- 9 Σύμφωνα με τις διατάξεις της εθνικής νομοθεσίας, ως «αιτών άσυλο» νοείται ο αλλοδαπός ο οποίος έχει υποβάλει, σύμφωνα με τη διαδικασία που προβλέπεται στο νόμο για το νομικό καθεστώς των αλλοδαπών, αίτηση ασύλου ως προς την οποία δεν έχει ακόμα ληφθεί οριστική απόφαση (άρθρο 2, παράγραφος 20, του νόμου για το νομικό καθεστώς των αλλοδαπών). Το αιτούν δικαστήριο υπογραμμίζει ότι, μολονότι το άρθρο 2, παράγραφος 18⁴, του νόμου για το νομικό καθεστώς των αλλοδαπών ορίζει ως αίτηση ασύλου την υπό οποιαδήποτε μορφή αίτηση που υποβάλλεται από αλλοδαπό σχετικά με τη χορήγηση ασύλου στη Δημοκρατία της Λιθουανίας, η αίτηση αυτή μπορεί να υποβληθεί εντούτοις μόνο σύμφωνα με τη διαδικασία που προβλέπει ο νόμος για το νομικό καθεστώς των αλλοδαπών.
- 10 Κατά το άρθρο 140¹², παράγραφος 1, του νόμου για το νομικό καθεστώς των αλλοδαπών, η διαδικασία για την υποβολή αίτησης ασύλου σε περίπτωση κήρυξης στρατιωτικού νόμου, κατάστασης έκτακτης ανάγκης ή και κήρυξης

έκτακτης ανάγκης λόγω μαζικής εισροής αλλοδαπών έχει ως εξής: η αίτηση ασύλου αλλοδαπού μπορεί να υποβληθεί: 1) στα σημεία διέλευσης των συνόρων ή στις ζώνες διέλευσης – ενώπιον της κρατικής υπηρεσίας συνοριοφυλακής· 2) στο έδαφος της Δημοκρατίας της Λιθουανίας σε περίπτωση νόμιμης εισόδου στη Δημοκρατία της Λιθουανίας – ενώπιον του τμήματος μετανάστευσης· 3) σε ξένο κράτος – ενώπιον των διπλωματικών αποστολών ή προξενικών αρχών της Δημοκρατίας της Λιθουανίας οι οποίες ορίζονται από τον Υπουργό Εξωτερικών. Η αίτηση ασύλου αλλοδαπού που υποβάλλεται κατά τρόπο αντιβαίνοντα στη διαδικασία που ορίζει η παράγραφος 1 του εν λόγω άρθρου δεν γίνεται δεκτή και πρέπει να παρέχονται διευκρινίσεις σχετικά με τη διαδικασία υποβολής αίτησης ασύλου (άρθρο 140¹², παράγραφος 2, του νόμου για το νομικό καθεστώς των αλλοδαπών). Αίτηση ασύλου η οποία έχει υποβληθεί σε αρχή που δεν αναφέρεται στη σχετική διάταξη του νόμου για το νομικό καθεστώς των αλλοδαπών και/ή χωρίς να πληροί τις προϋποθέσεις που ορίζονται στις ειδικές διατάξεις του νόμου για το νομικό καθεστώς των αλλοδαπών ή της περιγραφής της διαδικασίας, πρέπει να επιστρέφεται στον ενδιαφερόμενο αλλοδαπό, ενώ παράλληλα ο τελευταίος πρέπει να ενημερώνεται σχετικά με τη διαδικασία υποβολής αιτήσεως ασύλου (άρθρο 23 της περιγραφής της διαδικασίας).

- 11 Σύμφωνα με τον νόμο για το νομικό καθεστώς των αλλοδαπών, η είσοδος αλλοδαπού στη Δημοκρατία της Λιθουανίας θεωρείται παράνομη αν το εν λόγω πρόσωπο εισήλθε κατά παράβαση των διατάξεων του Κώδικα Συνόρων του Σένγκεν (άρθρο 10, παράγραφος 1) και η διαμονή αλλοδαπού στη Δημοκρατία της Λιθουανίας θεωρείται παράνομη αν το εν λόγω πρόσωπο παραμένει στη Δημοκρατία της Λιθουανίας χωρίς ταξιδιωτική άδεια ή θεώρηση εισόδου, στην περίπτωση που απαιτείται να διαθέτει ταξιδιωτική άδεια ή θεώρηση εισόδου, ή έχει εισέλθει παράνομα στη Δημοκρατία της Λιθουανίας (άρθρο 23, παράγραφοι 6 και 8). Παραπέμποντας στις εν λόγω διατάξεις του εθνικού δικαίου και λαμβάνοντας υπόψη το γεγονός ότι ο εκκαλών της κύριας δίκης εισήλθε στη Δημοκρατία της Λιθουανίας έχοντας μεν διαβατήριο, αλλά χωρίς έγγραφα που να αποδεικνύουν τη νόμιμη είσοδο και διαμονή του, το αιτούν δικαστήριο κατέληξε στο συμπέρασμα ότι ο εκκαλών εισήλθε και παραμένει στη Δημοκρατία της Λιθουανίας παράνομα και, ως εκ τούτου, δεν μπορεί, σύμφωνα με το άρθρο 140¹², παράγραφος 1, του νόμου για το νομικό καθεστώς των αλλοδαπών, να υποβάλει αίτηση ασύλου. Το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι, μολονότι η ΚΥΣ διαθέτει τη διακριτική ευχέρεια να δεχθεί αίτηση ασύλου που υποβάλλεται από αλλοδαπό ο οποίος διήλθε παρανόμως τα κρατικά σύνορα της Δημοκρατίας της Λιθουανίας, στηριζόμενη στην ευάλωτη θέση του εν λόγω προσώπου ή σε άλλες ειδικές περιστάσεις (άρθρο 140¹², παράγραφος 2, του νόμου για το νομικό καθεστώς των αλλοδαπών), εντούτοις, η εν λόγω διακριτική ευχέρεια είναι αόριστη και είναι αδύνατον να καθοριστούν τα όρια και η αποτελεσματικότητά της.
- 12 Το αιτούν δικαστήριο ανέλυσε περαιτέρω τις διατάξεις του δικαίου της Ένωσης σχετικά με την αναγνώριση της ιδιότητας του αιτούντος διεθνή προστασία. Το εν λόγω δικαστήριο επισημαίνει ότι, σύμφωνα με το άρθρο 7, παράγραφος 1, της οδηγίας 2013/32, τα κράτη μέλη οφείλουν να διασφαλίζουν το δικαίωμα κάθε

προσώπου να υποβάλει αίτηση διεθνούς προστασίας. Βάσει του άρθρου 4, παράγραφος 1, της οδηγίας 2011/95, τα κράτη μέλη μπορούν να απαιτούν από τον αιτούντα να υποβάλει το συντομότερο δυνατό όλα τα στοιχεία που είναι απαραίτητα για την τεκμηρίωση της αίτησης διεθνούς προστασίας και έχουν καθήκον να συνεργάζονται με αυτόν, όσον αφορά τη χορήγηση της ζητούμενης προστασίας, κατά την υποβολή της αίτησής του. Κατά το αιτούν δικαστήριο, το άρθρο 6 της οδηγίας 2013/32 παρέχει στα κράτη μέλη εξουσία για τον καθορισμό της διαδικασίας υποβολής αιτήσεων διεθνούς προστασίας· ωστόσο, η ενάσκηση της εν λόγω εξουσίας δεν μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα τον περιορισμό πραγματικής δυνατότητας υποβολής αίτησης το συντομότερο δυνατό.

- 13 Το ίδιο δικαστήριο επισημαίνει ότι έχει κριθεί από το Δικαστήριο ότι η υποβολή της αίτησης διεθνούς προστασίας σε μια από τις αρχές του άρθρου 6 της οδηγίας 2013/32 συνιστά ουσιώδες στάδιο της διαδικασίας χορήγησης διεθνούς προστασίας. Ο υπήκοος τρίτης χώρας ή ο ανιθαγενής αποκτά την ιδιότητα του αιτούντος διεθνή προστασία, κατά την έννοια του άρθρου 2, στοιχείο γ', της οδηγίας 2013/32, από τη στιγμή που υποβάλλει τέτοια αίτηση. Η αίτηση αυτή θεωρείται, εξάλλου, ότι έχει υποβληθεί μόλις ο ενδιαφερόμενος εκδηλώσει, σε μια από τις αρχές που μνημονεύονται στο άρθρο 6, παράγραφος 1, της οδηγίας 2013/32, τη βούλησή του να τύχει διεθνούς προστασίας, η δε εκδήλωση της βούλησης αυτής δεν μπορεί να υπόκειται σε καμία διοικητική διατύπωση (απόφαση της 17ης Δεκεμβρίου 2020, Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατά Ουγγαρίας, C-808/18, EU:C:2020:1029, σκέψεις 97, 99 και 100].
- 14 Επιπλέον, το Δικαστήριο έχει αποφανθεί ότι, αφενός, η απόκτηση της ιδιότητας του αιτούντος διεθνή προστασία δεν μπορεί να εξαρτηθεί ούτε από την κατάθεση ούτε από την καταχώριση της αίτησης και, αφετέρου, το γεγονός ότι υπήκοος τρίτης χώρας εκδηλώνει τη βούλησή του να ζητήσει διεθνή προστασία ενώπιον «άλλης αρχής», κατά την έννοια του άρθρου 6, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, της οδηγίας 2013/32, αρκεί για να του προσδώσει την ιδιότητα του αιτούντος διεθνή προστασία και, ως εκ τούτου, για την έναρξη της προθεσμίας των έξι εργάσιμων ημερών εντός της οποίας το κράτος μέλος πρέπει να καταχωρίσει την εν λόγω αίτηση (απόφαση της 9ης Σεπτεμβρίου 2021, Bundesrepublik Deutschland κατά SE, C-768/19, EU:C:2021:709, σκέψη 49). Η απαίτηση συνεργασίας με τον αιτούντα διεθνή προστασία, η οποία βαρύνει το κράτος μέλος, έχει επακριβώς την έννοια ότι, εάν για οποιονδήποτε λόγο τα στοιχεία που έχει προσκομίσει ο αιτών την παροχή διεθνούς προστασίας δεν είναι πλήρη, πρόσφατα ή συναφή, το οικείο κράτος μέλος πρέπει να συνεργαστεί ενεργώς, στο συγκεκριμένο στάδιο της διαδικασίας, με τον αιτούντα προκειμένου να καταστεί δυνατή η συλλογή όλων των στοιχείων που τεκμηριώνουν την εν λόγω αίτηση (απόφαση της 22ας Νοεμβρίου 2012, M. M., C-277/11, EU:C:2012:744, σκέψη 66).
- 15 Το αιτούν δικαστήριο υπογραμμίζει ότι, όπως προκύπτει από τη νομολογία του Δικαστηρίου, κάθε υπήκοος τρίτης χώρας ή ανιθαγενής έχει το δικαίωμα να υποβάλει αίτηση διεθνούς προστασίας στο έδαφος κράτους μέλους, περιλαμβανομένων των συνόρων ή των ζωνών διέλευσής του, έστω και αν

διαμένει παρανόμως στο έδαφος αυτό· το εν λόγω δικαίωμα πρέπει να του αναγνωρίζεται, ανεξαρτήτως των πιθανοτήτων ευδοκίμησης της αιτήσεώς του· άπαξ και υποβληθεί τέτοια αίτηση, ο υπήκοος τρίτης χώρας ή ο ανιθαγενής αποκτά την ιδιότητα του αιτούντος διεθνή προστασία, κατά την έννοια της οδηγίας 2013/32· ο αιτών δε αυτός δεν μπορεί, κατ' αρχήν, να θεωρηθεί ως παρανόμως διαμένων στο έδαφος του κράτους μέλους όπου έχει υποβάλει την αίτησή του, μέχρις ότου εκδοθεί η πρωτοβάθμια απόφαση επ' αυτής (απόφαση της 16ης Νοεμβρίου 2021, Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατά Ουγγαρίας, C-821/19, EU:C:2021:930, σκέψεις 136 και 137).

- 16 Το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει επίσης ότι το άρθρο 33, παράγραφος 2, της οδηγίας 2013/32 απαριθμεί εξαντλητικώς τις περιπτώσεις στις οποίες τα κράτη μέλη μπορούν να θεωρήσουν αίτηση για διεθνή προστασία ως απαράδεκτη (απόφαση της 14ης Μαΐου 2020, FMS κ.λπ., C-924/19 PPU και C-925/19 PPU, EU:C:2020:367, σκέψη 149)· συνεπώς, το δικαστήριο αυτό εκτιμά ότι δεν είναι δυνατόν, σύμφωνα με την εν λόγω διάταξη, να θεωρηθεί απαράδεκτη η αίτηση διεθνούς προστασίας για τον λόγο ότι δεν υποβλήθηκε σύμφωνα με την προβλεπόμενη στη νομοθεσία διαδικασία. Κατά το αιτούν δικαστήριο, η άρνηση αποδοχής αίτησης διεθνούς προστασίας που υποβλήθηκε κατά παράβαση της διαδικασίας που προβλέπει η νομοθεσία δεν μπορεί να δικαιολογηθεί από το γεγονός ότι η μαζική εισροή αλλοδαπών μπορεί να επηρεάσει την αποτελεσματική εκτέλεση των καθηκόντων των αρχών που είναι αρμόδιες για τη μετανάστευση. Μολονότι εναπόκειται ασφαλώς στα κράτη μέλη να διασφαλίζουν, μεταξύ άλλων, τη νόμιμη διέλευση των εξωτερικών συνόρων, η τήρηση της υποχρέωσης αυτής δεν μπορεί εντούτοις να δικαιολογήσει παράβαση του άρθρου 6 της οδηγίας 2013/32 (απόφαση της 17ης Δεκεμβρίου 2020, Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατά Ουγγαρίας, C-808/18, EU:C:2020:1029, σκέψη 127).
- 17 Δεδομένου ότι οι επίμαχες διατάξεις του εθνικού δικαίου αποκλείουν κατ' αρχήν τη δυνατότητα υποβολής αιτήσεως άσυλου λόγω του ότι ο αλλοδαπός εισήλθε και παραμένει παρανόμως στη Δημοκρατία της Λιθουανίας, το αιτούν δικαστήριο διερωτάται αν οι εν λόγω εθνικές διατάξεις αντιβαίνουν στο άρθρο 7, παράγραφος 1, της οδηγίας 2013/32, σε συνδυασμό με το άρθρο 4, παράγραφος 1, της οδηγίας 2011/95/EE.
- 18 Σε περίπτωση καταφατικής απάντησης στο πρώτο ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο διερωτάται επίσης αν το άρθρο 8, παράγραφοι 2 και 3, της οδηγίας 2013/33 έχει την έννοια ότι αντιτίθεται σε εθνική ρύθμιση, όπως είναι το άρθρο 140¹⁷, παράγραφος 2, του νόμου για το νομικό καθεστώς των αλλοδαπών, κατά την οποία, σε περίπτωση κήρυξης στρατιωτικού νόμου, κατάστασης έκτακτης ανάγκης ή και κήρυξης κατάστασης έκτακτης ανάγκης λόγω μαζικής εισροής αλλοδαπών, ο αιτών άσυλο είναι δυνατό να τεθεί υπό κράτηση για τον λόγο και μόνον ότι εισήλθε στο έδαφος της Δημοκρατίας της Λιθουανίας διερχόμενος παρανόμως τα κρατικά σύνορά της. Το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι, σύμφωνα με τις απαιτήσεις της οδηγίας 2013/33, επιβολή μέτρου κράτησης έναντι αιτούντων διεθνούς προστασίας είναι δυνατή μόνον υπό σαφώς καθορισμένες, εξαιρετικές περιστάσεις οι οποίες προβλέπονται στην εν λόγω

οδηγία και πρέπει να διέπεται από την αρχή της αναγκαιότητας και της αναλογικότητας όσον αφορά τόσο τον τρόπο όσο και τον σκοπό της εν λόγω κράτησης. Το αιτούν δικαστήριο διατηρεί αμφιβολίες ως προς το κατά πόσον η κράτηση που προβλέπεται στο άρθρο 140¹⁷, παράγραφος 2, του νόμου για το νομικό καθεστώς των αλλοδαπών πληροί αυτές τις προϋποθέσεις και κατά πόσον επιβληθείσα κράτηση θα μπορούσε να θεωρηθεί δικαιολογημένη, ακόμη και αν ληφθεί υπόψη η απειλή την οποία συνιστά για τη λειτουργία του μεταναστευτικού συστήματος η μαζική εισροή αλλοδαπών.

ΕΓΓΡΑΦΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ